

The man in black – Johnny Cash

Johnny Cash tillhör de verkliga giganterna inom den moderna populärmusiken. Han föddes som J R Cash den 26 februari 1932 i Kingsland, Arkansas och dog den 12 september 2003 på sjukhuset Baptist Hospital i Nashville, Tennessee. Dödsorsaken var diabetesrelaterade komplikationer.

Rent faktiskt så lyckades Johnny Cash med konststycket som få andra inom samma genre har klarat av, nämligen att vara produktiv och ge ut nyproducerade skivor under fem decennier. Hans skivor har sålts i mer än 50 miljoner exemplar. De allra största hitsen är I Walk The Line, Folsom Prison Blues, San Quentin, Ring Of Fire, A Boy Named Sue, Sunday Morning Coming Down och duetten Jackson som han spelade in med sin hustru June Carter.

Cash blev 1980 invald i Country Music Hall Of Fame och blev även 1992 invald i Rock And Roll Hall Of Fame. Han har förärats en stjärna på Hollywood Walk Of Fame och har genom åren erhållit ett oräkneligt antal Grammys.

Million Dollar Quartet

Cashs musikaliska register spände över såväl country som rockabilly och rock n roll samt folkmusik, blues och gospel. Han utgjorde tillsammans med de samtida storheterna Elvis Presley, Carl Perkins och Jerry Lee Lewis den mer eller mindre kultförklarade Million Dollar Quartet. Egentligen handlar Million Dollar Quartet om en enstaka jam session med de fyra inblandade legendarerna som av en ren händelse utspelade sig tisdagen den 4 december 1956 i Sun Record Studios lokaler i Memphis.

The Highwaymen

1985 var Johnny Cash högst delaktig i tillkomsten av supergruppen the Highwaymen som förutom honom själv även bestod av Waylon Jennings, Willie Nelson och Kris Kristofferson. Deras största hit kom samma år som supergruppen bildades och hette Highwayman.

Musiker och skådespelare

Johnny Cash är således ett av de absolut största och klarast lysande namnen inom den amerikanska musikindustrin. Han var närmast ofattbart produktiv som singer-song writer under sin livstid och gav ut totalt 148 album. Men Cash var inte bara musiker, han medverkade som skådespelare i en lång rad filmer och TV-serier också.

Bland hans insatser på vita duken kan nämnas Gospel Road (1973) och Stagecoach (1986). Dr Quinn och Lilla Huset På Prärien är exempel på TV-serier, som även har visats i Sverige, där Johnny Cash har medverkat som skådis. 1974, i ett avsnitt av TV-serien om den fumlige och tankspridde kommissarie Columbo spelar Johnny Cash sig själv i en roll som "the bad guy". Det måste ha varit en tacksam roll för Cash att göra eftersom han alltid var mån om att odla sin egen image som kriminell och outlaw.

Han dök även upp i en mindre roll i den annars stjärnspäckade TV-serien Nord Och Syd, som handlade om två familjers öden och äventyr före, under och efter det amerikanska inbördeskriget och som visades i Sverige under några år på 80-talet.

Johnny Cashs liv inspirerade filmmakarna i Hollywood till att 2005 spela in filmen Walk The Line i regi av James Mangold och med Joaquin Phoenix och Reese Witherspoon i huvudrollerna som Johnny Cash och hans hustru June Carter. Filmen handlar om Cashs tidiga liv och avslutas med hans berömda konsert på Folsom-fängelset 1968. Kritikerna hyllade filmen till stor del beroende på skådespelarnas fenomenala insatser, inte minst Joaquin Phoenix för dennes kusliga likhet med Cash, både röst- och utseendemässigt. Reese Witherspoon fick en Oscar 2006 för sin rollgestaltning av

June Carter i filmen.

The man in black

Men det är ändå först och främst som musiker, sångare och kompositör inom country-svängen som Cash för alltid kommer att bli ihågkommen. Hans djupa och varma basröst i kombination med det speciella "boom-chicka-boom-soundet" hos kompgruppen Tennessee Three blev hans musikaliska kännetecken. Epitetet "the man in black" fick han genom sin ständigt svarta klädstil på scenen och den enkla inledningsfrasen på varje konsert - "Hello, I'm Johnny Cash" - blev med tiden hans speciella signum.

Cash var också en ivrig förkämpe för Amerikas urinvånare, indianerna, och deras rättigheter. Detta hängde delvis samman med att han länge trodde sig vara Cherokee till 25 procent. Genom släktforskning fann han dock att han tvärtom hade sina rötter i en kunglig släkt i Skottland och inte alls var besläktad med de nordamerikanska indianerna, som han först trodde. Detta var dock inget som på något sätt minskade glöden i hans kamp för indianernas rättigheter, vilket bland annat kom till uttryck i sångerna Apache Tears och The Ballad Of Ira Hayes på albumet Bitter Tears.

På Österåker

Även andra sociala frågor engagerade honom, såsom kampen för en humanare kriminalvård. Bland annat träffade han USA:s president Richard Nixon för att diskutera förbättringar i den amerikanska fängsvården.

Detta glödande patos för alla olycksfåglar bakom galler resulterade bland annat i de berömda spelningarna som Johnny Cash gjorde på fängelset i Folsom, Kalifornien den 13 januari 1968 och på San Quentin-fängelset utanför San Francisco den 24 februari 1969.

Johnny Cash gjorde även en liknande konsert i Sverige som tyvärr har kommit lite i skymundan för de andra fängelsespelningarna, som båda sändes i amerikansk TV och senare även har getts ut på både video och DVD. Den 3 oktober 1972 gjorde han en bejublad konsert för internerna på kriminalvårdsanstalten i Österåker utanför Stockholm. Spelningen gavs ut på skivan På Österåker året därpå och kom även ut i en nyutgåva 2007 under namnet Johnny Cash På Österåker (35'th Anniversary Edition) för att uppmärksamma 35-årsminnet av fängelsekonserten.

Det intressanta med På Österåker är att Johnny Cash talar i det närmaste felfri svenska mellan några av låtarna. Bland annat introducerar han låten Me And Bobby McGee med att på klingande ren svenska säga "Tack, mina vänner. Jag hoppas att ni tycker om vår musik. Jag hoppas att ni tycker om mig. (Johnny Cash skrattar länge och hjärtligt innan han fortsätter.) Detta är en sång om... Eeh... me and Bobby McGee."

Konceptet med att genomföra en hel konsert för interner inne på ett fängelse hör inte direkt till vanligheterna bland band och artister inom den moderna populärmusiken, vare sig det handlar om country, pop, rock eller någon annan genre. På senare år är det egentligen bara det amerikanska thrash metal-bandet Metallica som har upprepat Johnny Cashes grepp med en fängelsekonsert. Inför releasen av sitt album S:t Anger 2003 uppträdde Metallica inför jublande interner på San Quentin-fängelset, samma fängelse som Johnny Cash alltså spelade på 34 år tidigare. Även Metallicas fängelseig filmades och finns delvis med i deras dokumentärfilm Some Kind Of Monster.

De första åren

Johnny Cash föddes som nummer två i en stor barnaskara på sju. Hans föräldrar, Ray och Carrie Cash, kunde inte enas om ett namn för den nyfödde så han begåvades istället med initialerna J R. Att ge sina barn namn av den typen, initialer istället för ett traditionellt namn, var relativt vanligt förekommande vid den tiden i USA.

Namnet J R funkade väl ganska okey för den unge Cash under uppväxtåren i Arkansas. Problemet dök egentligen först upp när han i de övre tonåren hade bestämt sig för att söka värvning i US Air Force. Det gick inte an enligt det strikta militära reglementet att komma dragandes med ett så konstigt namn. För att bli antagen i militär tjänst var Cash tvungen att byta namn, så han beslutade sig för att i fortsättningen heta John R Cash. När han några år senare slog igenom på allvar som countryartist antog han Johnny Cash som artistnamn.

Fattig uppväxt

Cash växte upp under extremt fattiga förhållanden. Familjen flyttade några år efter hans födelse till den lilla staden Dyess i Arkansas och redan i femårsåldern fick Johnny Cash lära sig det hårda arbetet på bomullsfälten tillsammans med sin familj. För att arbetet skulle gå lite lättare sjöng man ofta allsång tillsammans medan man plockade bomullen.

Gospelmusiken och musikutbudet som fanns att tillgå på radion var annars det som främst kom att forma honom rent musikaliskt. Cash hyllade långt senare sina gospelrötter genom att ge ut skivan My Mothers Hymn Book.

Redan i tidiga barnaår lärde han sig, med hjälp av sin mamma och en jämnårig kompis, att spela gitarr och började snart att skriva egna låtar. I High School kom han i kontakt med radiomediet på allvar och fick möjlighet att sjunga i den lokala radiostationens direktsändning. Familjens svåra ekonomiska umbäranden under 30-talets tuffa depressionsår kom att på ett starkt sätt färga hans personlighet och värderingar samt inte minst att återspeglas i många av hans sånger.

Familjen Cashs egendom blev översvämmad vid minst ett tillfälle, en händelse som senare skulle inspirera honom till att skriva sången Five Feet High And Rising.

1944 inträffade en tragedi som kom att förfölja Johnny Cash under hela hans återstående liv. Hans två år äldre bror Jack, äldsta barnet i familjen Cash, hade 14 år gammal fått jobb på det närbelägna sågverket i Dyess och kunde därmed bidra med sin lön till den fattiga familjens försörjning. Johnny Cash hade en mycket nära relation till sin storebror Jack och har själv berättat i sin bok Cash: The Autobiography om händelsen och de hemska skuld känslor han bar på till följd av det som inträffade.

Pappa Ray var inte hemma den här dagen och både mamma Carrie och Johnny samt även Jack själv hade konstiga förningar om att något hemskt skulle kunna hända. Johnny hade föreslagit att han och Jack skulle gå och fiska tillsammans, vilket deras mor ansåg var en bra idé. Hon bönade och bad Jack att stanna hemma från jobbet och istället följa med Johnny på fisketuren, men Jack insisterade på att familjen behövde pengarna och gav sig därför glad i hågen iväg till sågverket.

När arbetsskiftet började hände det ofattbara. Jack Cash fastnade i en roterande sågklinga, drogs in i sågen och klövs mer eller mindre i två delar. I mer än en vecka varade fjortonåringens hemska och plågsamma döds kamp innan han till sist avled. På sin dödsbädd berättade Jack att han fått en glimt av himlen och att han sett änglar. Johnny Cash skulle senare vid upprepade tillfällen berätta om sin längtan till himlen för att där kunna återförenas med sin döde storebror. I sin självbiografi berättar han också om hur han många gånger i sitt liv mött sin storebror i nattliga drömmar. Det märkliga med dessa drömmar är att oavsett hur gammal Cash än var vid det aktuella tillfället, så såg Jack alltid ut att vara två år äldre i drömmen.

Vivian Liberto

1951, när Cash befann sig i San Antonio, Texas för att utbilda sig till teleoperatör inom det amerikanska flygvapnet, träffade han sin första hustru Vivian Liberto på en rullskridskobana i

centrala San Antonio. Vivian Liberto var bara 17 år när de träffades. De unga två hann dessvärre bara kila stadigt under tre korta veckor innan Cash var nödd och tvungen att lämna sin flickvän för att under tre långa år fullfölja sin militärtjänstgöring i Landsberg i dåvarande Väst-Tyskland. Under dessa år upprätthölls kontakten mellan Cash och Liberto med hjälp av hundratals kärleksbrev.

Den 3 juli 1954 muckade Johnny Cash med sergeants grad och lämnade därmed Tyskland bakom sig för att omedelbart återvända till Texas och sin ivrigt väntande flickvän där. De gifte sig bara en månad senare i S:t Annes katolska kyrka i San Antonio och fick under sitt äktenskap fyra döttrar tillsammans: Rosanne, Cindy, Kathleen och Tara Cash.

Sex, drugs and rock n roll

1955 skrev Johnny Cash skivkontrakt med den i rock n roll-sammanhang senare legendförklarade Sam Phillips och hans lika legendariska skivbolag Sun Records. Året innan hade han och Vivian flyttat till Memphis, Tennessee och Cash hade sedan dess gått och samlat mod för att våga göra ett besök hos Phillips. Ljuv musik uppstod och därmed var en fullkomligt makalös karriär i rullning. Ingenting skulle därefter bli sig likt igen.

Musikbranschens tre grundstenar sägs vara ”sex, drugs and rock n roll” och Johnny Cash levde det livet fullt ut. ”Jag har provat på alla droger som någonsin har funnits”, deklarerade han i en TV-intervju. Ett alltmer eskalerande missbruk av både droger och alkohol i kombination med ständiga turnéer och notoriska snedsprång med andra kvinnor, sin blivande fru June Carter inräknad, ledde slutligen till att Vivian tröttnade på honom och ansökte om skilsmässa 1966.

June Carter

Johnny Cash hade träffat June Carter redan 1956, backstage på Grand Ole Opry i countrymusikens eget Mecka – Nashville. Tolv år senare hade han friat till henne ett flertal gånger och fått nej varenda gång. 1968, två år efter skilsmässan från Vivian, accepterade June Carter hans frieri och svarade ja. De gifte sig den 1 mars i Franklin, Kentucky. Därigenom blev Cash styvfar till Carlene Carter och Rosie Nix Adams. June Carter och Johnny Cash fick också ett gemensamt barn, sonen John Carter Cash.

De äkta makarna kom att utgöra en av countrymusikens mest framgångsrika radarpar och deras många duetter blev framgångsrika storsäljare. De fortsatte att jobba tillsammans i 35 år. June Carter avled 15 maj 2003. Knappt fyra månader senare, 12 september 2003, avled också hennes make – Johnny Cash.

Arvet efter Johnny Cash lever dock oförtrutet vidare, inte minst genom hans båda barn Rosanne Cash och John Carter Cash som båda har rönt stora framgångar som countryartister. Den upproriska image som hela tiden omgav Johnny Cash har av många ansetts vara ett frö av inspiration för bland annat punkrocken. U2:s sångare Bono har vid flera tillfällen nämnt Johnny Cash som en stor förebild på grund av dennes sociala patos och kamp för global rättvisa.

2007 blev Johnny Cash postumt invald i The Hit Parade Hall Of Fame.